

ANITA TOMANEK

<https://orcid.org/0000-0002-7675-308X>, Biblioteka Śląska

Piśmiennictwo o Śląsku w wyborze (2021)

Wykaz prezentuje wybrane opisy wydawnictw zwartych dotyczących Górnego Śląska, Opolszczyzny i Śląska Cieszyńskiego oraz Zagłębia Dąbrowskiego i Ziemi Częstochowskiej. Więcej, w tym opisy artykułów z czasopism naukowych, popularnych i z prasy znaleźć można w bazie *Bibliografia Regionalna Biblioteki Śląskiej w Katowicach* (bibliografia.bs.katowice.pl).

Wykaz zastosowanych akronimów

- BŚ – Biblioteka Śląska
- CBW – Centralna Biblioteka Wojskowa
- CKŚ – Centrum Kultury Śląskiej
- GIG – Główny Instytut Górnictwa
- GCK – Gminne Centrum Kultury
- IMP – Instytut Myśli Polskiej
- IPN – KŚZpNP – Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu
- IŚ – Instytut Śląski
- LO – Liceum Ogólnokształcące
- MBP – Miejska Biblioteka Publiczna
- MDK – Miejski Dom Kultury
- MG – Muzeum Górnośląskie
- MGW – Muzeum Górnictwa Węglowego
- MHK – Muzeum Historii Katowic
- MiGBP – Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna
- MŚ – Muzeum Śląskie
- MŚO – Muzeum Śląska Opolskiego
- MWO – Muzeum Wsi Opolskiej
- MZP – Muzeum Ziemi Prudnickiej
- NID – Narodowy Instytut Dziedzictwa
- ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji
- PBW – Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
- PCz – Politechnika Częstochowska
- PŚ – Politechnika Śląska
- PTE – Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
- ROK – Regionalny Ośrodek Kultury
- RTK – Radlińskie Towarzystwo Kulturalne

SBP – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
ŚIL – Śląska Izba Lekarska
„Śląsk” – Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”
TNŻ – Towarzystwo Naukowe Żywieckie
TMZP – Towarzystwo Miłośników Ziemi Pszczyńskiej
TPB – Towarzystwo Przyjaciół Bystrej
TPCD – Towarzystwo Przyjaciół Czechowic-Dziedzic
UE – Uniwersytet Ekonomiczny
UG – Uniwersytet Gdański
UŁ – Uniwersytet Łódzki
UM – Urząd Miejski
UO – Uniwersytet Opolski
UŚ – Uniwersytet Śląski
UW – Uniwersytet Wrocławski
WSB – Wyższej Szkoły Bankowej

Nauki humanistyczne

Historia

Archeologia

Tomczak Eugeniusz, Szczepanek Anita, Jarosz Paweł, *Gogolin-Strzebnów, stanowisko 12.*

Cmentarzysko kultury lużyckiej na Wyżynie Śląskiej, analizy specj. Zdzisław Bełka [i in.], Wydaw. i Prac. Archeologiczna Profil-Archeo Magdalena Dziegielewska, Stowarzyszenie Archeologów Terenowych „Stater”, Pętkowice–Niepołomice 2021, s. 147, il. (Ocalone Dziedzictwo Archeologiczne, 11).

Opracowania ogólne

Chłopi śląscy, pod red. Henryka Kałuży, Verbinum, Górna Grupa 2021, s. 256, il.

Colloquium Opole 2020. Od konfrontacji przez normalizację do pojednania i dobrego sąsiedztwa. Polsko-czesko-niemiecki kompleks sąsiedztwa w rocznicę traktatów granicznych, pod red. Marka Mazurkiewicza, Agaty Haas i Roberta Wieczorka, IŚ, Opole 2021, s. 150, il. (Colloquium Opole, Polacy, Niemcy, Czesi, Sąsiedztwo w XXI wieku).

Gaworski Marek, Śmierć, bale i skandale, cz. 3, Śladami śląskiej arystokracji, cz. 4, *Arystokracja od Śląska po Wołyń*, Wydaw. Matiang, Strzelce Opolskie 2021, s. 384, il.

Koneczny Feliks, *Czeskie a polskie prawa historyczne do Cieszyńskiego*, Prohibita, Warszawa 2021, s. 69, il.

Lis Michał, *Górny Śląsk – Śląsk Opolski. Oswajanie regionalnej ojczyzny przez historię*, IŚ, Opole 2021, s. 253, il. (Encyklopedia Wiedzy o Śląsku).

Historia do 1742

Kiereś Małgorzata, *Istebniański okrucz historii. Spis pierwszych 19 istebniańskich osadników w cieszyńskim urbarzu z 1621 roku*, Homago Studio Graficzne – Gmina Istebna, [Maków Podhalański – Istebna] 2021, s. 42, il.

Noparlić Przemysław, *Ziemia bytomska w późnym średniowieczu. Próba rekonstrukcji krajobrazu kulturowego*, Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Cho-

rzowie”, Chorzów 2021, s. 488, il. (Monografie i Materiały / Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”, t. 19).

Obetkon Rafał, *Mieszkańcy pszczyńskiego wolnego państwa stanowego i ich dochody w świetle katastru karolińskiego z lat 1722–1727*, TMZP, Pszczyna 2021, s. 339.

Samp Mariusz, *Bytom Odrzański 23 VIII 1109*, Wydaw. Infortedititions, Zabrze – Tarnowskie Góry 2021, s. 65, il. (Pola Bitew, no 78).

Historia 1742–1918

Gawron Bronisław, *Krótkie historie o żołnierzach I wojny światowej pochodzących z Pisarzowic*, Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Marcina, Pisarzowice 2021, s. 122.

Śląscy Teksańczycy, 1, *Emigracja ze Śląska do Teksasu w latach 1852–1859*, oprac. Janet Dawson Ebram [i in.], przeł. i przygot. do dr. Wojciech Reisch, wyd. 2 popr., Wydaw. i Druk. Świętego Krzyża, Opole 2021, s. 209, il.

Śląscy Teksańczycy, 3, *Emigracja ze Śląska do Teksasu w latach 1854–1893*, oprac. John Warren Beard [i in.], przeł. i przygot. do dr. Wojciech Reisch, Wydaw. i Druk. Świętego Krzyża, Opole 2021, s. 297, il.

Zehner Donata, *Modernität durch Verfahren. Gerichtsverfassung in Preußisch- und Österreichisch-Schlesien unter dem Eindruck der napoleonischen Kodifikationen*, Dunker i Humblot, Berlin 2021, s. 440 (Schriften zur Rechtsgeschichte, Bd. 201).

Historia 1918–1939

Atlas plebiscytu górnośląskiego, koncepcja i oprac. meryt. Marcin Kordecki, Dawid Smolarz, oprac. map Andrzej Mały, tł. i korekta jęz. po niem. Wojciech Dziado, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej, [Gliwice–Opole 2020], s. 59.

Długajczyk Edward, Parys Paweł, *Archiwum Powstań Śląskich*, seria 1, *Okres drugiego powstania 1920 roku*, t. 2, MŚ, Katowice 2021, s. 717.

„Dobrze walczyście, trzymajcie się, bo już to długo trwać nie będzie, a nasze walki nie pójdą na marne”. *Wspomnienia powstańców śląskich z 1921 roku*, wybór i oprac. Maciej Fic, IŚ, Opole 2021, s. 223 (Tobie Polsko).

Dąbrowski Włodzimierz, *Rok walki o rządy na Śląsku Cieszyńskim*, CBW im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, [Warszawa 2021], s. 95.

Ewangelicy w obliczu niepodległości. Praca zbiorowa, [red. Magdalena Legendź, Joanna Śliwka], Augustana, Bielsko-Biała 2021, s. 192, il.

Goniewicz Aleksandra, *Przewodnik powstańczy 1919, 1920, 1921*, pod red. Zygmunta Woźniczki, Instytut De Republica – IMP im. Wojciecha Korfantego, Warszawa–[Katowice] 2021, s. 245, il.

Halny nad hałdami. Górale z pomocą dla powstańców śląskich, Krzysztof Kiereś [i in.], ROK, Bielsko-Biała 2021, s. 167, il.

Janiszewska Katarzyna, Stokłosa Magdalena, Wójcik Aleksandra, *Sportowcy dla niepodległej. Opowieść na rok powstań śląskich*, Instytut Łukasiewicza, Kraków 2021, s. 159, il.

Kania Leszek, *Góra św. Anny – Kędzierzyn 1921*, Wydaw. Bellona, Warszawa 2021, s. 317, il. (Historyczne Bitwy).

Korfanty Wojciech, *Odezwa Wojciecha Korfantego do Ludu Śląskiego*, [wstęp Zygmunt Woźniczka, Marian Grzegorz Gerlich], IMP im. Wojciecha Korfantego – „Śląsk”, Katowice 2021, s. 19, 24, il. Reprint.

Kuśnierczyk Andrzej, *Mieszkańcy ziemi częstochowskiej dla Górnego Śląska 1919–1920–1921. Słownik biograficzny*, [aut. haseł Andrzej Kuśnierczyk, Paweł Mi-

- chalski, Juliusz Sętowski], ROK – Muzeum Częstochowskie – Wydaw. Precjoza, Częstochowa 2021, s. 287, il.
- Kwestja cieszyńska. Zbiór dokumentów z okresu walk o Śląsk Cieszyński 1918–1920*, zest. Włodzimierz Dąbrowski, CBW im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, [Warszawa 2021], s. 96. Reprint.
- Mielżyński Maciej, *Wspomnienia i przyczynki do historii III powstania górnośląskiego*, Wydawnictwo Miles, Kraków 2021, s. 238. Reprint.
- Musioł Józef, *Temida w III powstaniu śląskim*, wyd. 3 uzup., MŚ, Katowice 2021, s. 310, il.
- Nawrot Dariusz, Duda Paweł, Biniek-Zajda Anna, *Udział mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego w wojnie polsko-bolszewickiej w 1920 roku*, Pałac Schoena Muzeum – Instytut Zagłębia Dąbrowskiego – Muzeum Szttygarka – Muzeum Saturn, [Sosnowiec 2021], s. 71, il.
- Nim wybuchło pierwsze powstanie śląskie 1919 roku. Teksty źródłowe do genezy i początków konspiracji wojskowej*, do dr. przygot. Edward Długajczyk, IMP im. Wojciecha Korfantego – „Śląsk”, Katowice 2021, s. 504 (Biblioteka Powstań Śląskich i Plebiscytu, t. 4).
- Obraz medialny Górnego Śląska w okresie międzywojennym*, red. Dawid Keller, Krystian Węgrzynek, MŚ – BŚ – Muzeum w Chorzowie, Katowice–Chorzów 2021, s. 279, il.
- Pałys Piotr, *Nie tylko w cieniu hałd i kominów. Opolskie pułki w szeregach Wojsk Powstańczych w 1921 r.*, IŚ, Opole 2021, s. 176, il. (Encyklopedia Wiedzy o Śląsku).
- Pamięć o III powstaniu śląskim w symbolach i wspomnieniach*, Maciej Fic [i in.], Wydaw. UO – MŚO – Muzeum Czynu Powstańczego, Opole–Góra Świętej Anny 2021, s. 156, il. (Studia i Monografie / UO, nr 616).
- Powstania Śląskie. Polityka, historia, pamięć*, pod red. Michała Kopczyńskiego i Bartosza Kuświka, IŚ – Muzeum Historii Polski, Opole–Warszawa 2021, s. 263, il. (Wokół Niepodległej).
- Powstania śląskie. W polskiej prasie wojskowej z lat 1918–1922 ze zbiorów Centralnej Biblioteki Wojskowej*, pod kier. Jana Tarczyńskiego, CBW im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, Warszawa 2021, s. 671, il.
- Protokoły Rady Gminy Bystra 1919–1936*, [oprac., tł. Karol Tomecki, red. Piotr Kenig, wstęp Joanna Szkoda-Stwora], Logos – na zlec. TPB, Bielsko-Biała–Bystra 2021, s. 368, il.
- Region częstochowski wobec plebiscytu i powstań na Górnym Śląsku 1919–1920–1921*, pod red. Juliusza Sętowskiego, ROK – Muzeum Częstochowskie – Wydaw. Precjoza, Częstochowa 2021, s. 134, il.
- Rok 1919 na Górnym Śląsku. Czas eskalacji konfliktów*, pod red. Krzysztofa Gwoździa i Sebastiana Rosenbauma, IPN – Muzeum w Tarnowskich Górach, Warszawa–Katowice – Tarnowskie Góry 2021, s. 477, il.
- Rok 1921 na Kresach Wschodnich i Zachodnich. Historia i pamięć*, red. nauk. Macieja Fica i Joanny Lusek, MG – UŚ, Bytom–Katowice 2021, s. 457, il.
- Słownik powstań śląskich*, t. 3, *III powstanie śląskie maj–lipiec 1921*, red. Maciej Fic, Ryszard Kaczmarek, Wydawnictwo FNC – BŚ, Katowice 2021, s. 739, il.
- Stanek Piotr, *Na uboczu. Lamsdorf w czasie powstań śląskich i plebiscytu (1919–1921)*, Centralne Muzeum Jeńców Wojennych – IŚ, Opole 2021, s. 62, il.
- Szramek Emil, *Śląsk jako problem socjologiczny. Próba analizy*. (Reprint i komentarze), Księgarnia św. Jacka, [Katowice 2021], s. 140, il. Reprint.

Śląska Opolskiego droga do Polski, wybór i wpraw. Michał Lis, IŚ, Opole 2021, s. 263 (Encyklopedia Wiedzy o Śląsku).

Historia 1939–1945

- Górecki Piotr, *Ofiary działań wojennych i polegli żołnierze w Zabrze w 1945 r.*, współpr. Werner Czakai [i in.], wstęp. Joachim Kozioł, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego UO – Wydaw. i Druk. Świętego Krzyża, Zabrze–Opole 2021, s. 409, il. (Z *Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku*, 109).
- Kreis Bendsburg 1939–1944. Powiat będziński w obiektywie okupanta*, cz. 2, [oprac. merytor., teksty Stefania Lazar], Muzeum Saturn, Czeladź 2021, s. 116, il.
- Namysło Aleksandra, *Po tej stronie był również Człowiek. Mieszkańcy przedwojennego województwa śląskiego z pomocą Żydom w okresie II wojny światowej*, IPN – KŚZpNP, Katowice – Warszawa 2021, s. 256, il. (Pomoc Żydom na Ziemiach Polskich podczas Okupacji Niemieckiej, t. 2).
- Ronen Avihu, *Skazana na życie. Dzienniki i życie Chajki Klinger*, z jęz. hebr. przeł. Michał Sobelman, Żydowski Instytut Historyczny im. Emanuela Ringelbluma, Warszawa 2021, s. 1020, il.
- Szołtysek Wiktor, Szołtysek Jan, *On both sides of the front. Journal of a Silesian soldier 1943–1947*, epil. Henryk Szołtysek, AA Print Mikołów, Mikołów–Toronto–[Katowice] 2021, s. 397, il.
- Tym Juliusz S., *Łobodno-Kocin 2 IX 1939*, My Hobby Media 4U, Warszawa 2021, s. 45, il. (Bitwy Kawalerii, t. 34).
- Tym Juliusz S., *Woźniki 2 IX 1939*, My Hobby Media 4U, Warszawa 2021, s. 45, il. (Bitwy Kawalerii, t. 29).

Historia po 1945

- Bereszyński Zbigniew, *Rewolucja „Solidarności” w województwie opolskim 1980–1990. Historia ilustrowana regionu w czasach przełomu*, t. 1–3, wyd. 2 popr. i uzupeł., IŚ, Opole 2021, s. 525, 746, 544, il.
- Durka Jarosław, *Władze Polski „ludowej” wobec Jasnej Góry w latach 1945–1989*, IPN – KŚZpNP, Warszawa–Katowice 2021, s. 752, il.
- Górny Śląsk w Polsce Ludowej*, t. 3, *Wysiedlenia, emigracje, przyjazdy*, pod red. Adama Dziuroka i Bernarda Linka, IPN – KŚZpNP, Oddział w Katowicach – IŚ, Katowice–Opole 2021, s. 352, il.
- Jurkiewicz Jan, *Górnicza „Solidarność” w województwie katowickim 1980–1989*, IPN – KŚZpNP – MGW, Katowice–Zabrze–Warszawa 2021, s. 448, il.
- Klich Maciej, *Stracone złudzenia. Wspomnienie strajku studenckiego na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w listopadzie i grudniu 1981 roku*, IPN, Katowice 2021, s. 96, il.
- Miśkiewicz Przemysław, Kobiela Łukasz, *Precz z komuną! Niezależne Zrzeszenie Studentów w województwie śląskim w latach 1980–1990*, Stow. Pokolenie, Katowice 2021, s. 143, il.
- Miśkiewicz Przemysław, Kobiela Łukasz, *Precz z komuną! Niezależne Zrzeszenie Studentów w województwie śląskim w latach 1980–1990*, Stow. Pokolenie – MŚ, Katowice 2021, s. 560, il.
- Pawlar Franz, *Dziennik księdza Franza Pawlara. Górny Śląsk w 1945 roku. Opis pewnego czasu*, przekł. i komentarz Leszek Jodliński, Wydaw. Azory, Kraków 2021, s. 289, il.

- Rosenbaum Sebastian, Tracz Bogusław, Węgrzyn Dariusz, „*Turma NKWD Nr 2 Tost*”. *Sowieckie więzienie w Toszku w 1945 roku*, wyd. 2. zm., Muzeum w Gliwicach – IPN – KŚZpNP, Katowice–Gliwice–Warszawa 2021, s. 303, il.
- Solidarni w niepodległości. Materiały z IV Forum Regionalnego Między Małopolską a Górnym Śląskiem 22–23 października 2020*, MBP w Chrzanowie, Katowice–Chrzanów–Wygiełzów 2021, s. 134, il.
- Węgrzyn Dariusz, *Księga aresztowanych, internowanych i deportowanych z Górnego Śląska do ZSRR w 1945 roku*, t. 1–3, IPN – KŚZpNP, Warszawa–Katowice 2021, s. 3203.
- Wszystko jest, tylko ludzi nie ma. Przesiedlenia w latach 1945–1947 we wspomnieniach mieszkańców Ziemi Prudnickiej*, oprac. Wojciech Dominiak, Sebastian Mikulec, Janusz Stolarczyk, [przekł. z niem. Janusz Stolarczyk], MZP – Stow. „Odnowa Wsi Biedrzychowice”, Prudnik–Biedrzychowice 2021, s. 270, il.

Historia miejscowości

- Adamczyk Błażej, *Szkice z przeszłości Radlina. Okres kończącej się II wojny światowej i początkowe lata powojenne*, [9], RTK, Radlin 2021, s. 115.
- Augustyniak Krystyna, *Gdyby zmarli mogli mówić. Opowieści rodzinne z Przyszowic a także z Makoszów*, [tł. z niem. Krystyna Augustyniak, Roman Thomas Cop, Danuta Durdyn], Gminny Ośrodek Kultury, Gierałtówice 2021, s. 476, il.
- Chorzów*, t. 4, *W II Rzeczypospolitej i w latach wojny (1922–1945)*, red. nauk. Jacek Kurek, Marek Masnyk, Przemysław Nadolski, Muzeum w Chorzowie, Chorzów 2021, s. 814, il.
- Czytanie miasta 2. Bielsko-Biała jako kulturowy palimpsest*, t. 2, *Bielsko-bialska „tkanina”*. *Teksty o tematyce interdyscyplinarnej*, pod red. Marka Bernackiego i Angeliki Matuszek, Wydaw. Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2021, s. 253, il.
- Dobesz Janusz L., Kozina Irma, Mischok Maciej, *Kopice. Historia utraconego piękna*, wyd. 2 popr., MŚ, Katowice 2021, s. 341, il.
- Foltyn Edelgarda M., Foltyn Eugeniusz, *Dzieje ziem gminy Czechowice-Dziedzice od zarania do 3. ćwierci XVI wieku w świetle badań nie tylko archeologicznych*, TPCD, Czechowice-Dziedzice 2021, s. 188, il.
- Gaworski Marek, *Zamek w Strzelcach Opolskich*, [tł. na jęz. niem. Bernadetta Taci-ca], wyd. 2, Wydaw. MATIANG, Strzelce Opolskie 2021, s. 206, il.
- Gminy na starej fotografii*, [tł. Agnieszka Paskuda, Anna Moroniová], Gmina Godów, Godów 2021, s. 153, il. Dotyczy gminy Godów.
- Grodków na pocztówkach. Ze zbiorów Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej w Grodkowie*, [red., wstęp Ewa Eliaasz-Kożuch], MiGBP, Grodków 2021, s. 118, il.
- Hetmańczyk Janusz, *Bobrowniki i Sączów. Inwentarze dóbr z XVII, XVIII i XIX w. Przyczynek do historii wsi w dobrach rządowych*, Stow. „Brynica” – „Weber HG” Wielobranżowa s.c., Dobieszowice 2021, s. 215, il.
- Historia miasta Białej na Górnym Śląsku. Z okazji 800-lecia istnienia miasta Białej na podstawie oryginału wydanego z okazji 700-lecia istnienia miasta*, pod red. Johannesesa Chrząższcza, [red. Marek Dziony, tł. Waldemar Hamerla], [Findunited.com Drukarnia Online, Rafał Zagórski], Dębica 2021, s. 184, il.
- Jarczewski Andrzej, *Dyfamacja gliwicka 1939*, „Śląsk”, Katowice 2021, s. 220, il.
- Jastrzębskie uzdrowisko na łamach prasy w latach 1860–1994*, wybór i oprac. Marcin Boratyn, Dariusz Mazur, Moc Natury, Jastrzębie-Zdrój 2021, s. 230, il.

- Kachel Jacek, *Był rok 1951*, Książnica Beskidzka, Bielsko-Biała 2021, s. 128, il. Dotyczy Bielska-Białej.
- Kołpak Piotr, *Czaniec. Dzieje wsi i parafii spisane w setną rocznicę rozpoczęcia budowy kościoła św. Bartłomieja*, Societas Vistulana, Kraków 2021, s. 456, il.
- Kramarz Hans, *Zabierz mnie w podróż, Kapitanie. (Zdjęcia Hansa Kramarza z podróży na Górną Śląsk w 1956 roku)*, teksty Marton Szigeti, Adam Dziuba i Bogusław Tracz, red. Monik Rosenbaum, [tł. David Skrabania, Dawid Smolorz], Dom Współpracy Polsko Niemieckiej – Stiftung Haus, Gliwice–Opole–Ratingen–Hösel 2021, s. 228, il.
- Kulpa Sławomir, *Wodzisław Śląski. W obliczu ognia*, Muzeum w Wodzisławiu Śląskim, Wodzisław Śląski 2021, s. 424, il.
- Kurek Jacek, *Tysiąclecie. Historia katowickiego osiedla*, MHK, Katowice 2021, s. 191, il. *Leksykon Radliński. Z tej i na tej ziemi*, z. 2, red. Eryk Holona, RTK, Radlin 2021, s. 199, il.
- Majewski Andrzej, *Historia Korbielowa i okolic*, wyd. 2 popr. i uzupeł., TNŻ, Żywiec 2021, s. 600, il.
- Mikołów. Monografia historyczna 1222–2022*, t. 2, [aut. Grzegorz Bębniak i in.], red. nauk. Ryszard Kaczmarek, Jerzy Sperka, „Śląsk”, Katowice 2021, s. 727, il.
- Nasz Maciejów*, [red. Tomasz Iwasiów], MBP im. Jerzego Fusieckiego – [M-Studio], Zabrze 2021, s. 246, il. (Dzielnice Zabrze).
- Ochlast Johannes, *Historia, przyroda i ludzie w oczach Johanna Ochlasta. 250 lat Niwek*, oprac. Joanna Rostropowicz, [tł. Krzysztof Warzecha], Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim, Opole 2021, s. 77, 75, il.
- Okrent Marek, *Szukając korzeni. Rys historyczny rozwoju straży pożarnej w Pisarzowicach*, Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Marcina, Pisarzowice 2021, s. 86, il.
- Palica Michał M., *Życie w przedwojennym Rybniku*, tuPolska – Oficyna Halegg, Rybnik 2021, s. 220, il.
- Przewodnik po żydowskim dziedzictwie Sosnowca*, [red. nac. Tomasz Grząślewicz], Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2021, s. 166, il.
- Ryłko Jolanta, Ryłko Andrzej, *Rajcza. Szkice i wypisy z dziejów*, Parafia Rzymskokatolicka św. Wawrzyńca DM i św. Kazimierza Królewicza, Rajcza 2021, s. 448, il.
- Sawiak Jarosław, *Długoszyński na starej fotografii. Album*, Muzeum Miasta Jaworzna, Jaworzno 2021, s. 152, il.
- Siemko Piotr, *Gliwice. Portret miasta ułożony z 692 kartek pocztowych*, do dr. przygot. Grzegorz Grzegorek, wyd. 2 (popr., zm.), Wydaw. Prasa i Książka Grzegorz Grzegorek, Katowice 2021, s. 287, il.
- Sput Renata, Sput Piotr, *Racibórz i ziemia raciborska w okresie wielkiej wojny 1914–1918*, wyd. 2 uzupeł., Wydaw. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu, Racibórz 2021, s. 430, il.
- Starczewska-Wojnar Aleksandra, *Leśne Zacisze „Waldesruh” i Leśna Szkoła „Waldschule”. Historia ośrodka wypoczynkowego w Głucholazach*, Fundacja „Dla dziedzictwa” – Fundacja Benevolens, [Opole–Głucholazy 2021], s. 110, il.
- Student Artur, *Gmina Gorzyce w czasach Wielkiej Wojny 1914–1918*, Oficyna Halegg – GCK, Krzyżanowice – Gorzyce 2021, s. 304, il. (Biblioteka Akademii Morawskich Wrót, 4).
- Tajemnice minionych lat. Historia Gminy Jemielnica*, [wstęp Marcin Wycisło], VEGA Studio Adv. – na zlec. Gminy Jemielnica, Kwidzyn–Jemielnica 2021, s. 96, il.

- Tyralla Gerard, *Sekrety parafii Ligota Bialska na Górnym Śląsku. Kropla heimatu w oceanie historii. Wielka historia małej ojczyzny*, cz. 1, Epigraf s.c. Jan Kalnik, Teresa Kalnik – na zlec. Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. św. Apostołów Piotra i Pawła, Gliwice–Stęblów [2021], s. 939, il.
- Wądołowski Marcin, *Michałkowice na łamach międzywojennej polskojęzycznej prasy. Zbiór źródeł*, Lokalne Dziedzictwo LH Local Heritage, Siemianowice Śląskie 2021, s. 183, il.
- Zagroba Anna, Baryła Tomasz, *Masłońskie (gmina Poraj) w dokumentach archiwalnych i wspomnieniach*, [tł. z ros. Daniela i Bohdan Shelest], [K4MEDIA Katarzyna Kozak-Baryła], Kraków 2021, s. 377, il. (Historie Lokalne na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej, t. 6).

Historia organizacji

- Bylina Sławomir, *Siła i ogień. Społeczno-militarne uwarunkowania Jednostki Wojskowej AGAT w Gliwicach im. gen. dyw. Stefana Roweckiego „Grota”*, Difin, Warszawa 2021, s. 185, il.
- Rybak Jarosław, *Lubliniec.pl Cicho i skutecznie. Tajemnice najstarszej jednostki specjalnej Wojska Polskiego*, wyd. 2 [zm. i uzupeł.], Wydaw. Creatio PR Jarosław Rybak, Warszawa 2021, s. 353, il.
- Z dziejów rybnickiego harcerstwa*, 4, Ośrodek obozowy ZHP Hufca Rybnik. Wapienica 1971–1996, red. Elżbieta Soroczan, Zbigniew Soroczan, „Śląsk”, Katowice 2021, s. 342, il.

Historia parafii, klasztorów, kościołów.

- Hojka Zbigniew, *W cieniu neogotyckiej wieży. Parafia Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Katowicach 1860 (1873)–2020*, nakładem autora – Parafia Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny, Katowice 2021, s. 267, il.
- Jurajska Padwa. Sanktuarium Świętego Antoniego w Koziegłówkach*, [aut. Aleksandra Dopko i in., oprac. red. Magdalena Czarnecka], Jut, Lublin 2021, s. 123, il.
- Kaczmarek Antoni, *Dzieje parafii pw. św. Doroty w Przyrowie 1369–2019*, Wydaw. Naukowe Wyższego Instytutu Teologicznego, Częstochowa 2021, s. 469, il.
- Kocot Emilian, *Suplement Kroniki Parafii Kościoła Rzymsko-Katolickiego pw. Narodzenia NMP w Brudzowicach wydanej w 1995 r. opracowany na podstawie materiałów Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach udostępnionych w 2017 r.*, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niwy w Brudzowicach – [Progress], Brudzowice–Sosnowiec 2021, s. 170, il.
- Kroniki parafii wireckiej ks. Franciszka Brzozy i ks. Jerzego Józefowicza*, inicjatywa wydawn., oprac. i red. Barbara i Adam Podgórcy, Joanna i Krzysztof Szolc, Jakub Roter, Polski Związek Filatelistów. Oddział, Ruda Śląska 2021, s. 107, il. (Biblioteka Kronik Rudzkich, 5).
- Myrcik Jan, *Ksiądz Karol Klose i jego dzieło*, Parafia pw. św. Józefa w Kaletach–Jędrysku – [Wydawnictwo Piotr Kalinowski], Kalety 2021, s. 40, il.
- Sośnik Michał, *Jubileusz 90-lecia konsekracji kościoła pw. św. Jana Nepomucena w Opolu-Sławicach (1931–2021)*, Wydaw. i Drukarnia Świętego Krzyża, Opole-Sławice 2021, s. 44, il.
- Wrobel Ralph Michael, *Das Pauliner Eremitenkloster zur Heiligen Dreifaltigkeit in Wiese. Sowie die Pfarrei und Krankenheilanstalt Wiese-Pauliner in Oberschlesien*, Bergstadtverlag Wilhelm Gottlieb Korn, Görlitz 2021, s. 458, il.

Wuwer Arkadiusz, Kloch Bogdan, *Jednego Serca. Sto lat kościoła w Niedobczycach (1921–2021)*, Muzeum im. o. Emila Drobrego w Rybniku – Parafia Najświętszego Serca Pana Jezusa w Niedobczycach, Rybnik-Niedobczyce 2021, s. 248, il.

Biografie, wspomnienia

- Bibliotekarze i pracownicy książki województwa śląskiego*, red. tomu Maria Kycler, Jadwiga Sadowska, Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP 2021, s. 147, il. (Bibliotekarze Polski we Wspomnieniach Współczesnych, 17).
- Cebera Marta, *Sztuka aktorska Aleksandry Śląskiej*, Wydaw. UG, Gdańsk–Sopot 2021, s. 358, il. (Dissertationes Laudatissimae Universitas Gedanensis).
- Eichendorff Joseph von, *Pro memoria. Dzienniki łubowickie*, wyd. i objaśn. Alfons Nowack, uzup., tł. Joanna Rostropowicz i Andrzej Rostropowicz, Editio Silesia – Łubowickie Towarzystwo Josepha von Eichendorffa, Łubowice 2021, s. 214, il.
- Fikus Sebastian, *Hans Lukaschek. Fiasko idealistycznych narracji*, Wydaw. Neriton – Konwersatorium im. Josepha Eichendorffa, Warszawa–[Opole] 2021, s. 341, il. (Joseph von Eichendorff Konwersatorium. Spectrum.Art, Nr. 83).
- Henryk Kocój, *Bibliografia z okazji dziewięćdziesiątych urodzin Profesora*, [red. Marta Tomczok], Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 92, il. ([Prace Naukowe UŚ], 4034).
- Iwaszkiewicz Witold, *Alfons Zgrzebniok*, IPN – KŚZpNP, Warszawa 2021, s. 34, il. (Bohaterowie Niepodległej).
- Jaworznicki słownik biograficzny*, t. 1, Maciej Banasik [i in.], MBP, Jaworzno 2021, s. 303, il.
- Kienzler Iwona, *Gierek i jego czerwony dwór. Partia, rodzina, towarzysze*, Lira Wydawnictwo, Warszawa 2021, s. 355, il.
- Kijas Zdzisław Józef, *Książd. Przestuchanie. Jan Franciszek Macha*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2021, s. 197, il.
- Kobiela Łukasz, *Konstanty Wolny. Polak, Ślązak, Patriota*, Stow. Pokolenie – MGW, Katowice – Zabrze 2021, s. 288, il.
- Kominek Bolesław, *Autobiografie Bolesława Kominka. Edycja tekstów źródłowych ze zbiorów Fundacji Obserwatorium Społeczne*, wyd. i oprac. Edward Gigilewicz, Grzegorz Sokołowski, współpr. Jadwiga Jaźwierska, Fundacja Obserwatorium Społeczne – Strefa Kultury Wrocław – Wydaw. Episteme, Wrocław–Lublin 2021, s. 123, il. (Kardynał Bolesław Kominek Człowiek Dialogu, t. 1).
- Kosz Stanisław, *Józef Świder 1930–2014*, UM, Katowice 2021, s. 32, il.
- Krzystanek Wojciech, Leśnikowski Dariusz, *Świętochłowiccy olimpijczycy (1924–2020)*, Agencja Mediów Lokalnych mediaL, Świętochłowice 2021, s. 183, il.
- Kurpierz Tomasz, *Henryk Sławik 1894–1944. Górnośląski Sprawiedliwy wśród Narodów Świata*, IPN, Katowice 2021, s. 95, il.
- Kuzio-Poddrucki Arkadiusz, *Tiele-Wincklerowie. Arystokracja węgla i stali*, wyd. 4 zaktualiz., Oficyna Monos – Krzysztof Kudlek, Tarnowskie Góry 2021, s. 112, il.
- Ludzie bliscy i dalecy*, t. 3, *Biogramy postaci związanych z III LO im. Adama Mickiewicza w Katowicach*, red. Zbigniew Hojka, Aleksandra Różycka, III LO im. A. Mickiewicza, Katowice 2021, s. 161, il.
- Mandziuk Józef, *Silesia sacra. Śląscy święci, błogosławieni, słudzy Boży i świętobliwi na przestrzeni wieków*, [red. nauk. Weronika Pawłowicz], BŚ, Katowice 2021, s. 478, il.

- Pilch Jerzy, *Autobiografia w sensie ścisłym, a nawet umownym*, posł. Marian Stala, Wydaw. Literackie, Kraków 2021, s. 195, il.
- Profesor Wilibald Winkler we wspomnieniach współpracowników, wychowanków i przyjaciół, red. Michał Szewczyk, Wydaw. PŚ, Gliwice 2021, s. 91, il.
- Rosenbaum Sebastian, Bogusław Tracz, *Korczok łowca dusz. Posługa kapłańska i męczeństwo księdza Antoniego Korczoka (1891–1941)*, Muzeum w Gliwicach, Gliwice 2021, s. 56, il.
- Rybniczanki, red. Anna Grabowska-Rogus, Ewa Kulik, Muzeum im. o. Emila Drobnego, Rybnik 2021, s. 157, il. (Zeszyty Rybnickie. Konferencje).
- Schäffer Wojciech, *Historia rodu Czardybonów z Paprocana. Wolnych sołtysów od 1656 roku*, przy współpr. Grażyny Makosz, Damiana Jureczko, Edycja – Książki Naukowe i Specjalistyczne, Katowice 2021, s. 252, il.
- Siemińska Barbara, Chudyba Ewa, *Architekt dobra i piękna. Rzecz o Stanisławie Niemczyku*, Prasa Lokalna, Chybie 2021, s. 122, il. (Biblioteczka „Gazety Czechowickiej”).
- Szlachta Daniel, *Książdz Jan Brandys*, IPN, [Warszawa] 2021, s. 34, il. (Bohaterowie Niepodległej).
- Sztuchlik Bronisław, *Dzieje rodu Michałków ze Studzionki*, Wydaw. Ewangelik Pszczyński, Studzionka–[Pszczyna] 2021, s. 88, il.
- Ściborowski Tomasz, Zdzienicki Jan, *Roman Siekiel-Zdzienicki*, IPN – KŚZpNP, [Warszawa] 2021, s. 36, il. (Bohaterowie Niepodległej).
- Terlikowski Tomasz P., *Franciszek Blachnicki. Książdz, który zmienił Polskę*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2021, s. 589, il.
- Wojciech Korfanty. *Różne punkty widzenia*, pod red. Zygmunta Woźniczki, Instytut De Republica – IMP im. Wojciecha Korfantego, Warszawa–[Katowice] 2021, s. 408, il. (Studia Korfantowskie, t. 1).
- Walerian Pańko, oprac. Danuta Bolikowska, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2021, s. 111, il.
- Wojtyła Konrad, *Anty-antychryst? Wojaczek religijny*, [posł. Piotr Michałowski], Instytut Mikołowski im. Rafała Wojaczka, Mikołów 2021, s. 447, il. (Biblioteka Arkadii – Pisma Katastroficznego, t. 187).
- Zawadzki Jarosław Maciej, *Senatorowie II Rzeczypospolitej – powstańcy śląscy*, [aut. tekstu Jarosław Maciej Zawadzki], Kancelaria Senatu, Warszawa 2021, s. 35, il.

Językoznawstwo

- Hanich Andrzej, *Słownik nazw miejscowości diecezji opolskiej w XX i XXI wieku*, IŚ, Opole 2021, s. 378, il.
- Matuschek Herbert, *Der junge Eichendorff in der oberschlesischen Sprachlandschaft. Eine Analyse seiner „Tagebücher“ unter slawistischen und landeskundlichen Aspekten*, 2. verb., überarb. und geänd. Aufl., nakładem autora, Mainz 2021, s. 349, il.
- Matuschek Herbert, *Das Slawoschlesische. Von den Eigenheiten einer kleinen Slawine*, nakładem autora, Mainz 2021, s. 150, il.
- Sochacka Stanisława, *Popularny słownik nazw geograficznych Górnego Śląska na tle podziału znaczeniowego*, IŚ, Opole 2021, s. 329 (Encyklopedia Wiedzy o Śląsku).

Literaturoznawstwo

- Amiel Irit, *Ostatnie fastrygi*, rozm. Agnieszka Piśkiewicz-Bornstein, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 243, il. (Biblioteka Narracji o Zagładzie, 1).
- Frania Arkadiusz, *Razem i osobno. O poetach (z) Częstochowy*, Towarzystwo Galeria Literacka, Częstochowa 2021, s. 183, il. (Biblioteka Galerii).
- Kulesza Dariusz, *Zofia Kossak-Szczucka. Służba*, Wydaw. UŁ, Łódź 2021, s. 250 (Projekt: Egzystencja i Literatura).
- Szkaradnik Katarzyna, *Historia jako narracja i doświadczenie w tekstach Jana Szczepańskiego, Józefa Pilcha i Jana Wantuły*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2021, s. 436.
- Światy poetyckie Genowefy Jakubowskiej-Fijałkowskiej, pod red. Joanny Kisiel i Katarzyny Niesporek, „Śląsk”, Katowice 2021, 211, il. (Światy Poetyckie, t. 13).
- Światy poetyckie Stanisława Horaka, pod red. Ewy Bartos i Mariana Kisiela, „Śląsk”, Katowice 2021, s. 217, il. (Światy Poetyckie, t. 11).

Nauki o kulturze i religii

Etnologia, kulturoznawstwo

- Cudzich Ewa, Kobialka Agnieszka *Istne cuda, istne czary. Tradycje zabawkarskie na polsko-słowackim pograniczu*, [tł. Aleksandra Pyka], ROK, Bielsko-Biała 2021, s. 180, il.
- Kiereś Małgorzata, *Przywracanie czasu pamięci. U źródeł beskidzkiego pasterstwa – 1646/1647 rok*, Homago Studio Graficzne – Fundacja Pasterstwo Transhumanacyjne, [Maków Podhalański]–Koniaków 2021, s. 45, il.
- Mędrala-Młyńska Ewelina, *Wióry, bażki i siódemki. Koziegłowy – zapomniany ośrodek twórczości rękodzielniczej*, Muzeum Częstochowskie, Częstochowa 2021, s. 135, il.
- Przymuszała Lidia, Świtała-Trybek Dorota, *Leksykon dziedzictwa kulinarnego Śląska*, UO, Opole 2021, s. 557, il.

Religie

- Bańczyk Anna Natana, *Z Mikołowa do Zambii. Geneza misji siostr boromeuszek w Zambii*, Centrum Badań nad Historią Kościoła im. ks. Wincentego Myszora – Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Karola Boromeusza, Katowice–Mikołów 2021, s. 126, il.
- Figołuszka Dorian, *Tradycja niesporów śpiewanych na Boże Narodzenie na Górnym Śląsku*, WueM, Katowice 2021, s. 143, il. (Biblioteka Teologiczna Wydziału Teologicznego UŚ, nr 34).
- Gęsikowska Kamila, „Wyższa kultura duchowa”. *Program i działalność Polskiego Towarzystwa Teozoficznego na Śląsku Cieszyńskim (1919–1931)*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 451, il. (Historia i Teoria Kultury, 2).
- Kijas Zdzisław, *Dziesięć panien mądrych. Męczenniczki elżbietzańskie*, Bratni Zew Wydawnictwo Franciszkanów, Kraków 2021, s. 185, il. Dotyczy Elżbietanek m.in. z Opolszczyzny.
- Matuszyński Paweł, *Ave Maria. Ein Marianisches Gebet- und Gesangbuch überhaupt und für die Bruderschaft des lebendigen Rosenkranzes insbesondere*. Wydanie faksymilowe XIX-wiecznego rękopisu z kolekcji muzycznej kościoła św. Mikołaja w Bielsku Białej, Wyd. Tomasz Jasiński, Polihymnia, Lublin 2021, s. 551, il.

- Olszar Henryk, *„Daj im bogaty połów aż do końca”. O wpływie kapłanów na rozwój sylwetki duchowej siostry Marii Dulcissimy Hoffmann SMI – Oblubienicy Krzyża*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2021, s. 370, il.
- Targosz Andrzej, *Ślemieńskie duchowieństwo*, [Drukarnia Akcydensowa Dorosz Andrzej], Ślemień 2021, s. 321, il.
- Trąba Mariusz, *Kościół katolicki w Zagłębiu Dąbrowskim 1945–1989. Wspólnota religijna w rzeczywistości regionu miejsko-przemysłowego*, IPN – KŚZpNP – Wydaw. Libron – Filip Lohner, Katowice–Kraków 2021, s. 528, il.
- Widera Michał, *Dzieje Kościoła katolickiego w powiecie wieluńskim (1918–1939)*, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego UO, Opole 2021, s. 954, il. (Z *Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku*, 108).
- Zakony na Śląsku. V Śląskie Forum Historyczne, 25–26 października 2019 roku w Nysie*, pod red. Henryka Kałuży, Verbinum, Górna Grupa – Dragacz 2021, s. 284, il.

Nauki o kulturze fizycznej, sport, turystyka

- 100 meczów na Stadionie Śląskim na 100-lecie Powstań Śląskich*, aut. Andrzej Gowa-rzewski [i in.], GiA, [Katowice 2021], s. 349, il.
- Biłka Stanisław, *Tenis na dworcu. Historia sekcji tenisa Kolejowego Klubu Sportowego w Bielsku-Białej*, nakładem autora, Bielsko-Biała 2021, s. 64, il. (Biblioteczka Towarzystwa Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej).
- Błażyński Leszek, *Niebiesko-czerwona historia. 75 lat sekcji hokejowej Polonii Bytom*, wyd. 2 popr. i uzup., KH Polonia Bytom, Bytom 2021, s. 92, il.
- Buja Tomasz, Godoj Andrzej, Kowalik Piotr, Sifczyk Damian, *Historia Ruchu Chorzów*, t. 1, cz. 2, 1930–1933, HistoriaRuchu.pl, Chorzów 2021, s. 523, il.
- Fryc Adam, *Wybrane zagadnienia z dziejów kultury fizycznej w Piekarach Śląskich*, AF Publishing House, Piekary Śląskie 2021, s. 92.
- Grzonka Henryk, *Kryterium Asów, Wyścig Przyjaźni Polski i Czechosłowacji. Wyścigi, wydawnictwa, wyniki*, BŚ, Katowice 2021, s. 219, il.
- Janik Jarosław, Gębka Sławomir, *Warta Zawiercie 1921–2021. 100 lat piłki nożnej w Klubie Sportowym Warta Zawiercie*, Wydaw. Precjoza, Zawiercie 2021, s. 288, il.
- Kantyka Zbigniew, Slezak Klaudiusz, *Największy sukces GKS Tychy, K-16 Klaudiusz Slezak, Tychy*–[Warszawa] 2021, s. 226, il.
- Lerch Eugeniusz, Leśnikowski Dariusz, *Eugeniusz Lerch. Z Wielkich Hajduk do wielkiej piłki*, MDK Batory, Chorzów 2021, s. 260, il.
- Łęcki Krzysztof, *Stadiony świata. Pomędzy „Gemeinschaft” i „Gesellschaft”*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 390 ([Prace Naukowe UŚ], 4043).
- Małolepszy Eligiusz, Drozdek-Małolepsza Teresa, *Zarys dziejów Gminnego Ludowego Klubu Sportowego Pogoń 1947 Kłomnice (1947–2021)*, Wydaw. Nauka i Innowacje, Poznań 2021, s. 204, il.
- Picheta Jan, *Od euforii do epidemii. Złote lata Rekordu*, Beskidzkie Towarzystwo Sportowe Rekord, Bielsko-Biała 2021, s. 375, il.
- Rojek Henryk, *100 lat KS Silesii Rybnik sekcji piłki palantowej, softballa i baseballa*, Muzeum im. o. Emila Drobrego, Rybnik 2021, s. 262, il.
- Stefaniak Ryszard, *Zarys historii Ogniska TTKKF „Ognisko” w Częstochowie*, [Rafał Piotrowski], Częstochowa 2021, s. 150, il.

Żaba Jacek, *Skrzyczne. Góra wspomnień i atrakcyjnej współczesności*, Centralny Ośrodek Sportu – Ośrodek Przygotowań Olimpijskich, Szczyrk 2021, s. 111, il.

Nauki o sztuce

Sztuka, architektura

- Chorąży Bogusław, Kenig Piotr, Madej Grzegorz, *Zamek w Bielsku. Zarys historyczny*, [przekł. na ang. Karolina Stupnicka], Muzeum Historyczne, Bielsko-Biała 2021, s. 112, il.
- Gudzik Anna, *Małe formy architektury sakralnej na terenie powiatu rybnickiego. Kapliczki, figury i krzyże przydrożne. Katalog*, Wydawnictwo „Wokół nas”, Rybnik–Gliwice 2021, s. 223, il. (Źródła do Dziejów Kościoła Katolickiego na Górnym Śląsku, nr 30).
- Kopiec Bernard, *Ludwig Schneider. Architektura sakralna. Dzieła wszystkie*, Wydaw. Prasa i Książka Grzegorz Grzegorek, Katowice 2021, s. 168, il.
- Rabiej Stanisław, Łabęcka Halina, *Opolski cmentarz żydowski w XX wieku*, Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego UO, Opole 2021, s. 120, il. (Z Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku, 107).
- Ratusz w Oleśnie, [oprac. Katarzyna Latocha, współpr. i konsultacja meryt. Joanna Banik, Ewa Cichoń], wyd. 2, NID, Opole 2021, s. 32, il.
- Zarys dziejów cmentarza przy zabytkowym kościele w Bełku*, red. Anna Grabowska-Rogus, Ewa Kulik, Muzeum im. o. Emila Drobnego, Rybnik 2021, s. 104, il. (Zeszyty Rybnickie, 31).

Muzyka, fotografia

- Cwetler Jacek, *Chór Mieszany im. Stanisława Moniuszki. 65 rocznica działalności*, TPCD – UM – Chór Mieszany im. Stanisława Moniuszki, Czechowice-Dziedzice 2021, s. 52, il.
- Karpiński Szymon, *Sztambroch*, nakładem autora, Bielsko-Biała 2021, s. [94], il. Publikacja jest efektem projektu badawczo-fotograficznego „Nieuchronne straty i wartościowe zmiany. Kamieniołomy wokół Bielska-Białej na przestrzeni wieków”.
- Łączy nas muzyka. W 65-lecie Ogniska Muzycznego w Pszczynie*, [oprac. i red. Barbara Solarska, tekst Dorota Kuźnik], Starostwo Powiatowe, Pszczyna 2021, s. 199, il.
- Mojżysz Zenon, *Kultura muzyczna ewangelików na Śląsku Cieszyńskim w pierwszej połowie XVIII wieku*, t. 1, *Rys historyczny z wybranymi materiałami źródłowymi*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 158, il. (Dyskursy Sztuk(i), 2).
- Nowak Michał, *Zapomniane pieśni ziemi pszczyńskiej*, „Śląsk”, Katowice 2021, s. 115, il.
- Skończone powstanie, złożona już broń... Zbiór pieśni powstańców z archiwum Adolfa Dygacza*, wybór i oprac. Agata Krajewska, Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”, Chorzów 2021, s. 333 (Monografie i Materiały / Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”, 18).

Muzea, wystawy

- Bartków Agnieszka, Lameński Lechosław, Konarski Leszek, *Stanisław Szukalski i Szczep Szukalszczyków herbu „Rogate Serce”*, [tł. na jęz. ang. Andrzej Wojtasik], wyd. 2 popr., MG, Bytom 2021, s. 279, il.

- Binek-Zajda Anna, *Obraz Czeladzi ulicami malowany*, Muzeum Saturn, Czeladź 2021, s. 60, il.
- Głuszek Renata, Zajac Stanisław, *Spotkanie po latach. Sylwetki i wspomnienia o pracujących dla oraz wokół nakielskich hrabiów Henckel von Donnersmarck*, [tł. Paulina Korczyńska-Fajer, Karina Sternoł-Włodarczyk], wyd. 2 poszerz., CKŚ – Stowarzyszenie Miłośników Nakła Śląskiego im. Jana Bursiga, Nakło Śląskie 2021, s. 88, il.
- Kolekcja szkła użytkowego Pałacu Schoena Muzeum w Sosnowcu. Szkło dolnośląskie i kryształowe*, red. Ewa Chmielewska, Paweł Dusza, [tł. Barbara Białecka], Pałac Schoena Muzeum, Sosnowiec 2021, s. 439, il.
- Kośmicka Aleksandra, *Przekraczając żelazny próg. Koncepcja budowy dworca*, MWO, Opole 2021, s. 96, il.
- Kubit Bożena, Nadolski Przemysław, Kos Jerzy Krzysztof, *Synagoga na Górnym Śląsku*, Muzeum w Gliwicach, Gliwice 2021, s. 257, il.
- Lis Michał, *Ten dwudziesty pierwszy roczek. Plebiscyt – wola – kartka i powstanie – czyn – krew. Przewodnik po wystawie*, IŚ, Opole [2021], s. [28], il.
- Lusek Joanna, *Dwa światy. Od synagogi do Żydowskiego Domu Modlitwy w Bytomiu*, MG, Bytom 2021, s. 350, il.
- Matuszczyk-Rychlik Ewa, *Opole – gród, miasto, stolica regionu. Późne średniowiecze. Informator do wystawy*, MŚO, Opole 2021, s. 78, il.
- Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej. Raport z działalności 2000–2020*, [red. Iwona Purzycka, teksty Maria Aleksandrowicz i in.], Muzeum Historyczne, Bielsko-Biała 2021, s. 278, il.
- Panuś Marek, *Już się rozlega miły głos... Dzwonnica Gwarków wczoraj i dziś*, Muzeum, Tarnowskie Góry 2021, s. 14, il.
- Przeszłość – przyszłości. Pamiętnik muzealny. Publikacja wydana z okazji 65-lecia Muzeum Zagłębia w Będzinie*, [red. Violetta Lisowska, teksty, oprac. Małgorzata Hałasik, fot. Anna Słota, Małgorzata Hałasik, Paulina Wnęk], Muzeum Zagłębia, Będzin [2021], s. 190, il.
- Reicherowie z Sosnowca. Dzieje rodziny kupiecko-przemysłowej*, [teksty Anna Urgacz-Szczęsna i in., tł. na jęz. ang. Sławomir Konkol], Sosnowieckie Centrum Sztuki – Zamek Sielecki, Sosnowiec 2021, s. 55, il.
- Sąsiedzi od narodzin aż po śmierć. Fotografie Franciszka Lepicha z Oleszki*, [pod red. Magdaleny Górniak-Bardzik, teksty Helga Bieniusa i in.], MWO, Opole 2021, s. 126, il.
- Skoczek-Kulpa Renata, *Rok 1921 na Górnym Śląsku. Katalog wystawy*, IPN, Katowice 2021, s. 48, il.

Nauki społeczne

Komunikacja społeczna (bibliologia, archiwalia, media)

- Fudala-Barańska Aleksandra, *Kulturotwórcza rola Telewizji Katowice. Cykliczne programy kulturalne w latach 1957–2016*, Wydaw. UE, Katowice 2021, s. 225 (Praca Naukowa / [UE w Katowicach]).
- Media w procesie tworzenia i realizacji polityki regionalnej w województwie śląskim*, red. nauk. Zbigniew Widera, Wydaw. UE, Katowice 2021, s. 159, il. (Praca Naukowa / [UE w Katowicach]).

- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Opolu 1951–2021. Historia, działalność, zasoby, ludzie*, pod red. Anny Załony, Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji – PBW, Opole 2021, s. 365, il.
- Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa śląskiego w roku 2020*, red. Magdalena Madejska, mat. statyst. Lidia Przybylska, Janusz Otwinowski, BŚ, Katowice 2021, s. 100, 32.
- Starodruki w zbiorach Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Opolu. Katalog wystawy*, oprac. Alicja Kisała, Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji – PBW, Opole 2021, s. 60, il.

Socjologia, demografia, ekonomia

- Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia. Wybrane zagadnienia*, red. nauk. Paweł Kosiń, Jerzy Podsiadło, Wydaw. Naukowe Akademii WSB – PTE, Dąbrowa Górnicza–Katowice 2021, s. 106, il.
- Gwosdz Krzysztof, Sobala-Gwosdz Agnieszka, Czakon Piotr, *Poziom i dynamika rozwoju gospodarczego na obszarze GZM z uwzględnieniem funkcji metropolitalnych*, Warszawa – Kraków 2021, s. 149, il. (Seria Monografie / Instytut Rozwoju Miast i Regionów).
- Fajfer-Kruczek Ilona, *Ryzyka i zagrożenia dzieci i młodzieży na przykładzie miasta przygranicznego*, Akapit, Toruń 2021, s. 120.
- Faliszek Krystyna, *Samorząd gminy jako podmiot lokalnej polityki społecznej. Przypadek małych gmin województwa śląskiego*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 150 (Praca Socjalna, 1).
- Industria. Konteksty nieoczywiste. Materiały pokonferencyjne*, t. 2, [red. nauk. Miłosz Skrzypek, Lech Krzyżanowski], MŚ, Katowice 2021, s. 216, il.
- Internacjonalne relacje we współczesnym świecie*, red. nauk. Maria Balcerowicz-Szcutnik, Anna Sączewska-Piotrowska, Wydaw. UE, Katowice 2021, s. 188, il. (Praca Naukowa / [UE w Katowicach]).
- Klimczak-Ziółek Jolanta, Nowalska-Kapuścik Dorota, *Starość w dzielnicy poprzemysłowego miasta. Studium na przykładzie „starych” Bogucic*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 110, il. ([Prace Naukowe UŚ], 4054).
- Międzynarodowa analiza społecznej odpowiedzialności biznesu w wybranych rejonach województwa morawośląskiego i województwa opolskiego*, red. nauk. Jadwiga Ratajczak, Wojciech Duczmal, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji, Opole 2021, s. 153, il.
- Lemańczyk Magdalena, Baranowski Mariusz, *Die deutsche Minderheit als (Mehr-) Wert. Analysen aus der Woiwodschaft Oppeln*, Vandenhoeck i Ruprecht Verlag, Göttingen 2021, s. 123, il.
- Project management in public administration. The case of metropolis GZM*, ed. by Krzysztof Zamasz, [transl. from Pol. Bartosz Płotka], Wydaw. Adam Marszałek, Toruń 2021, s. 190, il.
- Rauziński Robert, *Uwarunkowania demograficzne regionalnej polityki społecznej na Śląsku Opolskim do 2050 roku*, IŚ, Opole 2021, s. 128, il.
- Research and analysis of working conditions in industrial occupations*, vol. 2, *Optimisation of human functioning in modern working environment. The present*, Małgorzata Dobrowolska [i in.], Wydaw. PŚ, Gliwice 2021, s. 211, il. (Monograph / [PŚ], 886).

- Rokita-Poskart Diana, *Ekonomiczne skutki migracji edukacyjnych do ośrodka akademickiego. Studium przypadku Opola*, Wydaw. UE, Wrocław 2021, s. 269, il. (Monografie i Opracowania / [UE we Wrocławiu], nr 306).
- Rynek pracy, jako obszar interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego. Wpływ wybranych działań na poprawę sytuacji mieszkańców województwa opolskiego*, Piotr Gibas [i in.], IŚ, Opole 2021, s. 202, il.
- Skala i charakter imigracji z Ukrainy w województwie opolskim. Studium społeczno-ekonomiczne*, red. nauk. Maciej Filipowicz, Brygida Solga, Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu – „Śląsk”, Opole–Katowice 2021, s. 249.
- Szczepańczyk Marta, *Procesy budżetowania a strategie miast na prawach powiatu województwa śląskiego*, Wydaw. PCz, Częstochowa 2021, s. 274, il.
- Świątkiewicz Wojciech, *Świat wartości u progu pandemii. Socjologiczne studium społeczności miejskiej*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 219, il. *Dotyczy Zabrze.*
- W kręgu myśli Profesora Jana Szczepańskiego. Praca zbiorowa*, t. 7, pod red. Daniela Kadłubca, Ewy Ogrodzkiej-Mazur, Andrzeja Kasperka, Wydaw. Arka, Cieszyn 2021, s. 47, il.
- Weryński Piotr, Dolińska-Weryńska Dorota, *Innowacje społeczne w senioralnych organizacjach pozarządowych na Górnym Śląsku. Dobre praktyki i analiza barier rozwojowych*, PŚ – Dom Wydaw. Elipsa, Gliwice–Warszawa 2021, s. 173, il.

Nauka, oświata

- Aspiracje edukacyjne dorosłych w świetle Społeczeństwa 5.0. (Na przykładzie studentów Politechniki Śląskiej)*, Beata Pitula [i in.], Wydaw. Adam Marszałek, Toruń 2021, s. 185, il.
- The development strategy of the University of Opole for the years 2021–2027*, elab. Rafał Matwiejczuk, Wydaw. UO, [Opole 2021], s. 99, il.
- Domagała Maria, *Historia Państwowej Szkoły Muzycznej w Lublińcu w 50 rocznicę jej powstania*, Wydaw. Castle, Lubliniec–Gliwice 2021, s. 286, il.
- Nowak Żaneta, *Motywy wyboru zawodu nauczyciela przez studentki kierunków pedagogicznych Wyższej Szkoły Zarządzania i Administracji w Opolu oraz Uniwersytetu Opolskiego. Badanie porównawcze*, Wydaw. Sindruk, Opole 2021, s. 126, il.
- Oświata na Śląsku Opolski. Bibliografia w wyborze za lata 2011–2015*, oprac. Iwona Kowalska i Anna Zaclona, Regionalny Zespół Placówek Wsparcia Edukacji – PBW, Opole 2021, s. 280.
- Pedagogika kultury. Wehikuł przebudzeni. O edukacji nie-obojętnej*, pod red. Krzysztofa Maliszewskiego, „Śląsk” – IMP im. Wojciecha Korfantego, Katowice 2021, s. 238, il.
- Rauch Jan, Prudel Norbert, *70 lat nauczania stomatologii na Górnym Śląsku (lata 1948–2018). Przyczynek do roli: Śląskiej Akademii Medycznej, Wyższej Szkoły Inżynierii Dentystycznej w Ustroniu, Medycznej Szkoły Policealnej Województwa Śląskiego im. A. Cieszyńskiego w Zabrze, Medycznego Studium Zawodowego nr 1 w Katowicach, Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego o/ Śląski, Śląskiej Izby Lekarskiej w Katowicach, ŚIL w Katowicach, Wadowice – Rybnik 2021, s. 214, il. (Biblioteka Historyczna ŚIL, 8).*
- Strategia rozwoju Uniwersytetu Opolskiego w latach 2021–2027*, oprac. pod kier. Rafała Matwiejczuka, Wydaw. UO, [Opole 2021], s. 99, il.

- Śląska Szkoła Badań Jakościowych. Teoria i praktyka. Praca zbiorowa, pod red. Klaudiusza Frossa i Dariusza Masłego, Wydaw. PŚ, Gliwice 2021, s. 110, il. ([Monografia / PŚ], 898).
- Śląska Szkoła Badań Jakościowych. Wybór prac badawczych. Praca zbiorowa, pod red. Anny Gumińskiej, aut. Iwona Benek [i in.], Wydaw. PŚ, Gliwice 2021, s. 239, il. ([Monografia / PŚ], 871).
- Wspólnie tworzymy rozwiązania dla oświaty. Dobre praktyki samorządowe*, [red. meryt. Dorota Jastrzębska], ORE, Warszawa 2021, s. 112, il.
- Wybrane zagadnienia zarządzania, administracji i logistyki. Z badań przeprowadzonych w ramach prac magisterskich i licencjackich oraz zajęć programowych*, vol. 2, pod red. Krzysztofa Wodarskiego i Anety Aleksander, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. Dom Organizatora, Toruń 2021, s. 288, il. Dotyczy prac realizowanych na PŚ.
- Zormanová Lucie, *Polské národnostní školství na Zaolší = Polskie szkolnictwo narodowościowe na Zaolziu*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 213 ([Prace Naukowe UŚ], 4013).

Nauki techniczne

Budownictwo, urbanistyka, planowanie przestrzenne

- Drugie życie szybów górniczych. Metody i przykłady rewitalizacji szybów na cele turystyczne*, Piotr Czaja [i in.], Towarzystwo Słowaków w Polsce, Kraków 2021, s. 199, il.
- Osiedle A, czyli pierwsze*, [red. Anna Kura, Ewelina Lasota], Muzeum Miejskie, Tychy 2021, s. 112, il. (Historia Mówiona, z. 1)
- Pierchala Joanna Danuta, *Verwandelndes Beuthen. Rückeroberung der postindustriellen Stadt*, ScientiaScripts – Verlag Unser Wissen, Beau Bassin 2021, s. 138, il.

Przemysł (górnictwo, hutnictwo, informatyka), rzemiosło

- Adamczyk Andrzej, *Kopalnia Węgla Kamiennego „Anna” 1832–2018*, Oficyna Halegg, Rybnik 2021, s. 104, il.
- Badania i analizy warunków pracy zawodów przemysłowych*, t. 1, *Poszukiwanie śladów dawnego wydobycia i przetwórstwa kopaliny użytecznych. Przeszłość*, Zbigniew Pawlak [i in.], Wydaw. PŚ, Gliwice 2021, s. 192, il. (Monografia / [PŚ], 885). (Przeszłość).
- Lisowski Andrzej, *Górnictwo węgla kamiennego w Polsce. Broniąc nasze górnictwo węglowe przed degradacją i groźbą likwidacji – trzeba wdrożyć plan jego rozwoju oraz wzrostu efektywności (2018–2021)*, GIG, Katowice 2021, s. 113, il.
- Mucha Agata Teodora, *Dzwony, dzwonki i dzwoneczki. O ludwisarni Felczyńskich w Taciszowie*, NID. Pracownia Terenowa w Katowicach. Oddział Terenowy w Opolu, Katowice–Opole 2021, s. 24, il.
- Piegsa Marian, *Od MZBM do MPGL. Z dziejów zakładu*, Agencja Wydawniczo-Reklamowa „map”, Świętochłowice 2021, s. 87, il.
- Stera Łukasz, *150-lecie górnictwa węgla kamiennego w Radzionkowie. Od „Radzionkaugrube” do KWK „Powstańców Śląskich”*, UM, Radzionków 2021, s. 191, il.
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa. 75 lat Oddziału w Bytomiu 1946–2021*, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa. Zarząd Oddziału, Bytom 2021, s. 148, il.

Świba Joanna, *Cieszynka – rzemiosło, które stało się sztuką*, [Starostwo Powiatowe], Cieszyn 2021, s. 120, il.

Władyka Adam, *Konkurenci Thoneta. Jacob i Josef Kohn, Mundus oraz powiązane z nimi firmy produkujące meble gięte*, nakładem autora, Cieszyn 2021, s. 162, il.

Zagrożenia naturalne w kopalniach podziemnych. Praca zbiorowa, pod red. Janusza Makówki, aut. Jacek Albrecht [i in.], GIG, Katowice 2021, s. 181, il.

Transport

Granda Krzysztof, *Ruda Śląska. Dzieje transportu szynowego*, t. 1, Wydaw. Euro-sprinter, Rybnik 2021, s. 382, il.

Kulińska Ewa, Masłowski Dariusz, *Logistyka jako narzędzie poprawy jakości i bezpieczeństwa komunikacji w mieście*, Difin, Warszawa 2021, s. 291, il.

Mobilność miejska w czasie pandemii COVID-19, Barbara Kos [i in.], Wydaw. UE, Katowice 2021, s. 150, il.

Zdanowicz Piotr, *Kanał Kłodnicki. Nieznany świadek górnośląskich dziejów*, IMP im. Wojciecha Korfantego, Katowice 2021, s. 48, il.

Nauki przyrodnicze

57. *Naukowa Konferencja Pszczelarska, Cieszyn 2020. Artykuły pokonferencyjne*, red. Zbigniew Kołtowski, Mirosław Nakonieczny, Agata Nicewicz, Łukasz Nicewicz, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 150.

Fojcik Barbara, Stebel Adam, *Mszaki obniżenia Górnej Warty (Wyżyna Woźnicko-Wieluńska)*, MG, Bytom 2021, s. 151, il. (Monographs of the Upper Silesian Museum, no. 18)

Urbisz Andrzej, *Konspekt flory roślin naczyniowych Wyżyny Śląskiej*, Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 399, il.

Zróżnicowanie roślinności łąkowej i ziołoroślowej Doliny Górnej Wisły i jej znaczenie w ochronie przyrody, Zbigniew Wilczek [i in.], Wydaw. UŚ, Katowice 2021, s. 127, il.

Nauki o Ziemi i środowisku

Lysogórski Krzysztof, *Wybrane eratyki skandynawskie i bliskiego transportu od okolic Lublińca i Gliwic po Zrąb Mikołowski i Bramę Morawską oraz obserwacje geomorfologiczne na tle zlodowaceń środkowego plejstocenu*, wyd. 2 uzup., Wydaw. Polihymnia, Lublin 2021, s. 188, il.